

מדובר?

אמר רבינא: במבשרני, הוא לא מקנה לזכר או לנקבה, אלא מקנה לאדם המבשר על לידתם.

קמא-ב

דתניא, המבשרני, מי שיבשר לי במה נפטר רחמה של אשתי, מה ילדה אשתי, אם זכר, יטול מנה, אם יבשר לי על לידת זכר, יקבל ממני מנה!

ילדה זכר — נוטל מנה, כפי שהתנה. אבל על בשורת נקבה לא יקבל כלום, כיון שמשמע מתנאו שאינו רוצה בנקבה.

ואם התנה, אם נקבה יטול מנה, שאם יבשר לו על נקבה יקבל מנה,

ילדה נקבה, נוטל מנה, כפי שהתנה. אבל על בשורת זכר לא יקבל כלום כיון שלא התנה על זכר.

ילדה זכר ונקבה, אם ילדה תאומים, אין לו אלא מנה יקבל רק מנה.

שואלת הגמרא: והא זכר ונקבה לא אמרי? הוא לא הזכיר בתנאו תאומים, ומדוע שיקבל? אולי הוא לא רוצה בהם.

מתרצת הגמרא: דאמר נמי, אם זכר ונקבה, נמי יטול מנה. מדובר שהתנה גם על תאומים, רק שהברייתא קיצרה בדבריה ולא הזכירה זאת. וזה החדוש, שעל תאומים יקבל מנה בלבד, ולא נאמר הרי על כל אחד בנפרד הוא נותן מנה, ואם כן, בתאומים צריך לקבל מאתיים. לכן הברייתא מדגישה אלא מנה.

שואלת הגמרא: אלא, למעוטי מאי? אם הוא נותן על כל בשורה מנה, אם כן, מדוע צריך לפרט שיאמר מי שיבשר על לידת אשתי יקבל מנה.

מתרצת הגמרא: למעוטי נפל. כוונתו למעט נפל שהוא לא בר קיימא, ועל כזאת בשורה אינו נותן כלום.

החוא בעל, דאמר לה לדביתהו, שאמר לאשתו המעוברת: נכסי להאי דמעוברת, הריני מקנה את נכסי לעובר שלך.

אמר רב הונא: הוי מזכה לעובר, הרי זה מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. אי אפשר להקנות לעובר כיון שהוא נחשב כדבר שלא בא לעולם, ולכן לא קונה.

שואלת הגמרא על רב הונא:

איתיביה רב נחמן לרב הונא מהמשנה דלעיל: האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה, ילדה זכר נוטל מנה. ומוכח מהמשנה שאף על פי שמקנה לעובר, בכל זאת מועילה ההקנאה.

אמר ליה, רב הונא השיב לו: משנתנו, איני יודע מי שנאה! המשנה הולכת כתנא מסויים, שאכן הוא סובר שאפשר להקנות לעובר, ולא סוברים כמותו. ואני איני יודע מי התנא שסובר כך.

שואלת הגמרא: מדוע הוא לא יודע מי הוא?!

ולימא ליה, רבי מאיר היא, דאמר, אדם

אשתו מעוברת, אין העבדים אוכלים בתרומה כדין עבדי כהן, גם אם יש בנים אחרים שהם כהנים וגם הם הבעלים, כיון שגם לעובר יש חלק בעבדים. וכל זמן שלא נולד, הוא נחשב כזר ולא ככהן, ולכן הוא פוסל את העבדים לאכול בתרומה, מצד חלקו בעבדים.

ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי.

אין בכוחו של עובר כהן להאכיל בתרומה את אמו הישראלית, שאוכלת בתרומה בגלל בנה הכהן, גם אחרי שבעלה מת. כי עובר אינו יכול להאכיל את אמו בתרומה, כיון שבהיותו עובר במעי אמו, הוא נחשב זר ולא כהן.

ומהדין הראשון, שעובר פוסל, מוכח שיש לו חלק בעבדים. וכמו שיש לו זכיה על ידי ירושה, כך גם אפשר להקנות לו.

דוחה הגמרא: **שאני ירושה הבאה מאליה,** אמנם יכול העובר לזכות בעבדים, אבל זה דוקא בירושה, שעוברת בלי מעשה קנין. אבל להקנות לעובר, אי אפשר. וההסבר הוא, שחסר בגמירות דעת להקנות לעובר שעדיין לא בעולם, אבל בירושה, שלא צריך להקנות, אף עובר יכול לזכות.⁽¹⁷⁾ כיון שכל

מקנה דבר שלא בא לעולם, שיכול אדם להקנות לחבירו פירות דקל, אף על פי שעדיין לא באו הפירות לעולם. ומניחה הגמרא, כי כמו שאפשר להקנות דבר שלא בא לעולם, הוא הדין שאפשר להקנות לדבר שלא בא לעולם.

דוחה הגמרא: יש הבדל ביניהם!

אימור דשמעת ליה לרבי מאיר כל מה ששמענו מרבי מאיר, הוא שאדם מקנה לדבר שישנו בעולם, שמקנה פירות שלא נמצאים בעולם למי שנמצא בעולם⁽¹⁷⁾.

אבל להקנות לדבר שלא בא לעולם, מי שמעת ליה? זאת לא שמענו, ולכן רב הונא אינו יודע כמי סוברת משנתנו.

והגמרא ממשיכה לחפש מי הוא התנא, ושואלת:

ולימא, נאמר שמשנתנו, לשיטת רבי יוסי היא, דאמר עובר קני, שעובר יכול לזכות בממון.

דתנו, עובר פוסל.

בת ישראל שנישאה לכהן, ומת, והניח את

חסרון של גמירות דעת, אבל לפי הצד השני שאין לו כח הקנאה, הרי גם כאן יש חסרון זה. ויתכן שאמנם רבי מאיר חולק וסובר שבדבר שרגיל לבוא אין חסרון של גמירות דעת, אבל זה דוקא כשיש קונה ומקנה, אבל כשאין הקונה בעולם גם רבי מאיר מודה שיש חסרון בגמירות דעת.

18. כתבנו על פי תוס' הרא"ש לקמן קמב ב

17. בביאור החלוק שלרבי מאיר אפשר להקנות דבר שלא בא לעולם, אבל להקנות לדבר שלא בא לעולם אי אפשר, צריך לומר, שבקנין של דבר שלא בא לעולם יש שני חסרונות, כפי שמבאר בקובץ שיעורים ב"ב רעו-א. חסרון בגמירת דעת. ב. אין לו כח הקנאה בדבר שלא נמצא. והנפקא מינה היא, האם אפשר להקנות דשלב"ע בסיטומתא, כאשר המנהג להקנות בקנין זה למרות שזה לא בא לעולם. שכאן אין

החסרון הוא מצד המקנה ולא מצד הקונה.
וממשיכה הגמרא לדון:

ולימא ליה, שרב הונא יאמר שהמשנה בשיטת רבי יוחנן בן ברוקה היא. **דאמר** אפשר להקנות לעובר, **לא שנא ירושה לא שנא מתנה**. לא רק בלשון ירושה, אלא אף בלשון מתנה

דתנן, רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם אמר על מי, על אחד מבניו, שראוי ליורשו, שיקבל חלק יותר גדול בירושה מהמגיע לו, דבריו קיימין. הוא זוכה בכל מה שהוסיף לו. והניחה הגמרא שכל מי שראוי ליורשו, ואפילו עובר זוכה, שהרי אף הוא ראוי ליורשו.

ודוחה הגמרא: **אימור דשמעת ליה**, כל מה ששמענו לרבי יוחנן בן ברוקה, הוא רק אם מקנה לדבר שישנו בעולם, למי שראוי ליורשו אבל הוא נמצא עתה בעולם, אבל להקנות לדבר שאינו בעולם, כמו לעובר, מי אמר? אין לך ראייה מדבריו.

שואלת הגמרא: **ולימא רבי יוחנן בן ברוקה היא**, שאכן נעמיד כמוהו, וסבר לה, ואולי הוא סובר כרבי יוסי, שעובר יש לו זכיה. ואם כן, מסתבר שדינו נאמר גם על עובר, שהרי הוא נכנס בכלל מי שראוי ליורשו.

ושוב דוחה הגמרא: **מי יימר דסבר לה**, מי יאמר לנו כך? והרי אין כל ראייה שסובר כרבי יוסי.

ולימא ליה, שרב הונא יעמיד את המשנה במבשרני, שהאב אינו מקנה את הכסף

לעובר אלא למבשר על לידת בניו, והמבשר נמצא בעולם, ולכן אפשר להקנות!?

מתרצת הגמרא: **אי הכי**, אם מדובר על המבשר, הרי בהמשך המשנה לא משמע כך: **דקתני סיפא, ואם אין שם יורש אלא הוא** [הטומטום], **יורש הכל**, אם הטומטום הוא היורש היחיד, הרי הוא יורש את הכל.

אי ב"מבשרני" — יורש מאי עבידיתיה?! אם מדובר במשנה שהוא מקנה למבשר ולא לבניו, הרי למבשר אין דין ירושה! אלא בהכרח מדובר שמקנה לבניו.

וממשיכה הגמרא לדון: **ולימא ליה**, שרב הונא יתרוץ שמשנתנו מדברת בשילדה, שבשעת האמירה הם כבר נולדו, והוא אומר: אם אשתי ילדה זכר, תנו לו מנה. והוא לא מזכה לעובר אלא לנולד!?

ודוחה הגמרא: **אי הכי**, אם תרצה לומר, שמקנה לבניו שכבר נולדו, הרי לא זאת היא משמעות לשון המשנה! **דקתני סיפא: ואם אמר "כל מה שתלד אשתי יטול, הרי זה יטול"**, לא היה צריך לומר **"כל שתלד"**, שמשמע בעתיד, אלא **כל "שילדה"**, מבעי ליה! כי רק לשון "ילדה" משמע שכבר נולדו, ואם כן, בהכרח הוא מזכה לעובר.

ועד עתה הבננו, שאי אפשר לזכות למי שלא נולד אם רוצה להקנות לו עכשיו.

אך עדיין שואלת הגמרא: **ולימא ליה**, קמב-א יעמיד רב הונא את המשנה **דאמר לכשתלד**, שמזכה רק לאחר שיוולד, ואילו רב הונא דיבר שמזכה לו בעודו עובר!?

שהחסרון הוא בגמירות דעת, ולכן יכול להקנות לעובר שהוא בנו, כיון שדעתו קרובה אליו.